

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

КІЧМАРЕНКО СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.56:35

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

кандидат юридичних наук

Іванищук Андрій Анатолійович,

Дніпровський районний суд м. Херсона,
голова суду

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Юнін Олександр Сергійович,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
директор Навчально-наукового інституту заочного навчання
та підвищення кваліфікації з підготовки працівників поліції

кандидат юридичних наук

Тронько Ольга Володимирівна,

Науково-дослідний інститут публічного права,
старший науковий співробітник

Захист відбудеться «3» липня 2017 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «1» червня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Існування сучасного цивілізованого суспільства неможливе без ефективного правового механізму вирішення юридичних суперечок і захисту порушених прав і свобод у судах. В умовах сьогодення майже ні в кого не виникає сумніву, що судова влада має бути незалежною від законодавчої та виконавчої гілок влади та інших осіб. Однак часто різні державні та громадські сили намагаються впливати на ухвалення судових рішень суддями. При цьому завжди треба пам'ятати первинну аксіому судочинства, найбільш влучно сформувану засновником філософії права Г. Гегелем: «рішення в юридичній справі – це виняткова воля судді». Проте через низький рівень правової культури і правосвідомості окремі особи прагнуть отримати вигідне для себе рішення всупереч принципу верховенства права. Тим самим порушують не тільки публічний інтерес суспільства, а й, що найголовніше, – свободи чи законні інтереси конкретних осіб. Це є неприпустимим, адже в правовій державі, якою є Україна, гарантування прав і свобод людини та громадянина є найважливішою функцією держави й громадянського суспільства.

Ці основоположні положення та гарантії незалежності судової влади прописані в Конституції України. Проте до стадії правозастосування вони мають бути розвинені й уточнені на основі норм адміністративного права. Іншими словами, без норм адміністративного права й адміністративної діяльності публічної адміністрації ці гарантії не будуть втілені в життя, незалежність судової влади не буде забезпечена. Тим самим адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади є невід'ємною складовою міжгалузевого комплексного правового інституту незалежності судової влади.

Постійно як державні високопосадовці, так і представники місцевих «еліт» та різних радикально налаштованих громадських об'єднань (як формальних, так і неформальних) вважають за дозволене навчати суддів, які їм ухвалювати рішення в конкретній справі. Одні діють через толерантний або компроматний психологічний тиск за допомогою телефонного «псевдоправа», інші – грубо зриваючи судові засідання, ображаючи конкретного суддю чи погрожуючи йому. Ще однією проблемою в цій сфері є опосередкований тиск адвокатів, які намагаються підкупити суддів, а коли це не вдається – використовують різні засоби юридичної казуїстики, щоб розвалити чи хоча б максимально затягнути юридичну справу.

На жаль, слід констатувати, що значна частина публічних чиновників, представники псевдогромадянського суспільства та окремі громадяни намагаються поставити судову владу собі на службу. У більшості випадків це не вдається, а від окремих «зламаних» ними суддів у довгостроковій перспективі, у геометричній прогресії страждають самі ж «кривдники» – після відсторонення їх від влади.

Таким чином, незалежність судової влади – це не привілей суддів, а об'єктивна потреба демократичного суспільства та правової держави.

В Україні ситуація є критичною: дослідження, проведене соціологічною службою Центру Разумкова 2015 р., коли було опитано 2009 респондентів у всіх регіонах України, за винятком окупованих територій (теоретична похибка вибірки

не перевищувала 2,3%), засвідчує, що судам цілком не довіряють 45,4%, швидше не довіряють 36%, швидше довіряють 9,5%, цілком довіряють лише 1,1% опитаних*. Зазначені дані корегуються з нашим соціологічним опитуванням, що фіксує лише 37% опитаних відвідувачів судів, які вважають, що судді ухвалюють справедливі рішення [Додаток Б до дисертації].

На наш погляд, первинною причиною зазначеного є незадовільний рівень незалежності судової гілки влади в поєднанні з невиконанням судових рішень і значною невкомплектованістю судів. Саме тому проблема адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні є надзвичайно актуальною.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Схожу з нами проблематику аналізувала у своїх працях Т. Галайденко, яка сформулила поняття незалежності судді як гарантію незалежності судової влади, що є тільки одним із сегментів нашого дослідження. Інші дотичні до предмета нашого дослідження аспекти адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади аналізовано вченими-адміністративістами: Н. Шульгач розкрив принцип незалежності суддів, В. Городовенко аналізував незалежність суддів і самостійність судів у контексті судово-правової реформи, А. Іванищук у широкому розумінні присвятив свої наукові пошуки проблемі адміністративно-правового забезпечення діяльності судової гілки влади.

Крім них окремі питання аналізованої нами проблематики досліджували: В. Авер'янов, Н. Армаш, К. Бабенко, В. Басс, В. Бевзенко, Ю. Битяк, С. Бондар, А. Борко, К. Волинка, В. Галуцько, В. Гарашук, Ю. Гаруст, Є. Гетьман, Н. Гончарук, В. Демиденко, І. Діткевич, О. Джафарова, О. Дрозд, О. Дручек, О. Дьяченко, О. Єщук, А. Іванищук, Р. Ігонін, М. Іншин, Р. Калюжний, М. Кельман, Р. Кирилюк, В. Кириченко, В. Коваленко, В. Ковальська, А. Ковальчук, Т. Коломоєць, Т. Кравцова, В. Кравчук, В. Курило, В. Лаговський, Я. Лазур, Д. Лук'янець, А. Манжула, І. , П. Угровецький, К. Чижмарь, А. Чубенко, О. Чомахашвілі, Ю. Шемшученко, С. Шепетько, О. Юнін, В. Юсупов та ін. Проте зазначені вчені розкрили Марочкін, О. Мартинова, Р. Мельник, О. Музичук, С. Обрусна, О. Овчаренко, С. Овчарук, В. Олефір, А. Олійник, Н. Оніщенко, С. Петков, Н. Плахотнюк, І. Погрібний, П. Рабінович, В. Серьогін, А. Селіванов, О. Скакун, О. Скоров, Є. Соболь, О. Троньколише окремі аспекти адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні або ж аналізували їх побічно, досліджуючи інші, більш загальні, спеціальні чи суміжні явища.

Незадоволеність громадян України щодо неналежного забезпечення їхніх прав і свобод, нерозробленість на науковому рівні цих питань, неврегульованість багатьох чинників адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні, неузгодженість нормативних актів зумовили вибір теми нашого дисертаційного дослідження.

---

* Соціологічне опитування щодо довіри до соціальних інституцій. Центр Разумкова. 2015. URI: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=1030

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Стратегічного плану розвитку судової влади України на 2013-2015 роки, затвердженого Радою суддів України 21 січня 2012 р., Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, планів науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495), «Адміністративно-правове забезпечення розвитку судової влади в Україні» (номер державної реєстрації 0117U004649). Тема дисертації розглянута та схвалена координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України (2016 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації судовою публічною адміністрацією своїх повноважень у сфері адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади розробити положення щодо вдосконалення чинного законодавства, спрямованого на належне забезпечення такого стану судової влади, щоб вона могла ухвалювати справедливі й законні рішення щодо відновлення порушених прав, свобод і законних інтересів осіб незалежно від волі сторонніх осіб.

Відповідно до поставленої мети в роботі заплановано вирішити такі *завдання*:

- сформулювати поняття та розкрити зміст адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні;
- з'ясувати адміністративно-правові аспекти місця й ролі судової влади в механізмі держави;
- сформулювати адміністративні принципи незалежності судової влади;
- з'ясувати адміністративно-правовий статус суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні;
- розкрити форми адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні;
- здійснити комплексний аналіз методів адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні;
- виявити та узагальнити наукові положення міжнародного й зарубіжного досвіду забезпечення незалежності судової влади;
- сформулювати наукові положення щодо європейського досвіду забезпечення незалежності судової влади;
- удосконалити адміністративно-правове забезпечення у сфері незалежності судової гілки влади в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають під час забезпечення незалежності судової влади України.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення незалежності судової гілки влади України.

Методи дослідження. У ході дослідження було використано систему наукових методів дослідження: загальнонаукові (системний, статистичний), загальнофілософські (діалектичний, емпіричний), загальнологічні (аналізу і синтезу, індукції і дедукції, логіко-семантичний), спеціально-юридичні (формально-догматичний, порівняльного правознавства, правового прогнозування, тлумачення чинного законодавства).

Системний метод було використано для всебічного теоретичного дослідження незалежності судової влади як державно-правового явища, пов'язаного з послідовним викладом думок вчених з цієї проблематики та відповідного законодавства (підрозділ 1.1). *Статистичний* метод забезпечив проведення й оброблення результатів соціологічного опитування (Додаток Б до дисертації).

За допомогою *діалектичного* методу відповідно до законів діалектики були сформовані положення «вперше», а саме, сформовано новітнє поняття адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади України, встановлено адміністративно-правові аспекти щодо місця й ролі судової влади в механізмі держави, здійснено комплексний аналіз методів адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 2.3). *Емпіричний* метод через аналіз конкретної практичної діяльності суб'єктів права дав можливість здійснити наукові узагальнення (підрозділи 2.2, 2.3).

Логічні методи *аналізу й синтезу* широко використовувалися в більшості підрозділів (1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2) дисертації. Метод *дедукції* став в нагоді при формуванні адміністративних принципів незалежності судової влади (підрозділ 1.3). У свою чергу метод *індукції* дав змогу розкрити форми й методи адміністративної діяльності публічної адміністрації (підрозділи 2.1, 2.2). *Логіко-семантичний* метод використано майже в усіх підрозділах дисертації через критичний аналіз думок вчених з аналізованої проблематики (крім підрозділу 3.3).

Метод *тлумачення чинного законодавства* застосовувався для виявлення дійсного змісту норм права, *формально-догматичний* метод наукового пізнання забезпечив тлумачення вітчизняного, міжнародного й зарубіжного законодавства (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2). Методи *порівняльного правознавства* та *порівняльного законодавства* стали провідними в підрозділах 3.1 та 3.2 для здійснення порівняльного аналізу системи адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади США, Канади, країн-учасниць Європейського Союзу (далі – ЄС) та України. Метод *правового прогнозування* став основним при формуванні змін і доповнень до чинного законодавства у сфері забезпечення незалежності судової гілки влади (підрозділ 3.3).

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених аналізу адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні. У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України в зазначеній сфері, зокрема:

уперше:

– у вітчизняній теорії адміністративного права доведено, що адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади полягає в комплексі адміністративно-правових заходів (передусім способів добору й виховання суддів з нульовою толерантністю щодо корупції, принциповою та публічною протидією будь-яких осіб здійснювати тиск на них), що здійснюється через певний адміністративно-правовий механізм за допомогою надання адміністративних послуг зі здійснення управлінської діяльності суб'єктами публічної адміністрації щодо створення достатніх умов для ухвалення суддями справедливих гуманних рішень, забезпечення належних умов для праці суддів та інших представників судової влади;

– доведено, що форми адміністративної діяльності Вищої ради правосуддя всією своєю сутністю спрямовані на забезпечення незалежності судової влади шляхом закріплення і втілення в практику правореалізації адміністративних дій щодо звільнення судової влади від корумпованих суддів, на яких через шантаж можуть тиснути сторонні особи, шляхом видання рішень, ухвал, а також протокольних ухвал, які незалежно від юридичної природи є обов'язковими для виконання всіма посадовими особами судової гілки влади, а в необхідних випадках – й інших гілок влади;

– методи адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення судової влади в Україні аналізувалися через способи негативного (ті, що посягають на незалежність) і позитивного впливу (ті, що забезпечують незалежність судової влади); при цьому визначено, що способи посягань на судову владу є своєрідним антиподом методів адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення незалежності судової влади, які за суб'єктами протиправного впливу поділяються на класичні, що здійснюються кримінальними елементами, і маргінальні, що здійснюються суб'єктами псевдогромадянського суспільства, політиками та правоохоронцями з низьким рівнем правової культури і правосвідомості;

– на основі аналізу міжнародного й зарубіжного досвіду зроблено висновок, що незалежність суддів та судової влади в цілому має базуватися на високій правовій культурі і правосвідомості суддів як еліти суспільства, які добровільно взяли на себе місію відмовитися від багатьох світських благ заради справедливого судочинства; практично судді мають бути своєрідними «монахами» в юридичному середовищі;

удосконалено:

– наукове розуміння адміністративних принципів незалежності судової влади, які, на відміну від раніше описаних, представлені двома рівнями – загальним принципом незалежності та організаційно-правовими принципами незалежності, до яких віднесені вихідні основоположні засади, сформовані на основі норм конституційного права, що забезпечуються нормами адміністративного права щодо єдності судової системи, моральності, високопрофесійності та недоторканності суддів;

– законодавство у сфері забезпечення незалежності судової влади в Україні – через урахування запропонованих авторських підходів, зокрема, на відміну від

раніше висвітлених, запропоновано збільшити мінімальний вік юристів, які можуть претендувати на посаду судді (до 40 років), доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення статтею 185-3-1 «Посягання на незалежність судової влади»;

отримали подальшого розвитку:

– адміністративно-правові аспекти щодо місця й ролі судової влади в механізмі держави, які, на відміну від раніше сформованих, виділяють провідним чинником високу моральність суддів, які знають і ретельно беруть високу репутацію судової влади як основного чинника врегулювання юридичних конфліктів, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб поряд із виділенням інших класичних аспектів незалежності;

– адміністративно-правовий статус суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні, відмінністю якого від раніше сформованих є те, що, по-перше, до їх складу віднесено широке коло класифікованих за владною компетенцією суб'єктів права, по-друге – зі складу юридичних елементів такого статусу виключено їх права, оскільки в силу своєї протиправної поведінки вони втрачають власну легітимність;

– наукові положення щодо розвитку засад незалежності судової влади на основі аналізу європейського досвіду, які відрізняються від раніше описаних тим, що первинними визначено не позитивістські, а природноправові, соціальні і психологічні аспекти внутрішньої та зовнішньої незалежності судової влади, а саме: високу правову культуру й правосвідомість суддів, високу правову культуру і правосвідомість високопосадовців інших гілок влади, які поважають судову владу й виконують будь-які судові рішення, зокрема й ті, які їм не подобаються, з дієвою політичною відповідальністю за неправомірне втручання у професійну діяльність суддів, підкріпленою ефективними засобами державного примусу, незаперечним психологічним підходом, відповідно до якого жодна соціальна сила не може бути застосована з метою втручання в судовий процес, а також забезпеченням належних умов щодо організаційно-матеріальних проблем функціонування судової влади через діяльність органів суддівського самоврядування, які мають вирішальний вплив на добір, призначення, кар'єру та дисциплінарну відповідальність суддів та працівників апарату суду.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні (Акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– правотворчості – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері розвитку адміністративної діяльності, адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні (Додаток В до дисертації);

– правозастосовній діяльності – щодо покращення адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні (Акт впровадження у правозастосовну діяльність Цюрупинського районного суду Херсонської області);

– навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Проблеми теорії адміністративного права», «Проблеми адміністративно-правового забезпечення у сфері незалежності судової гілки влади», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (Акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися під час роботи трьох науково-практичних конференцій: «Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства» (м. Харків, 2–3 вересня 2016 р.), «Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування» (м. Запоріжжя, 28–29 жовтня 2016 р.), «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 17–18 лютого 2017 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації складає 238 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 213 найменувань на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, розкриваються мета та завдання дослідження, наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, апробація матеріалів дисертації, наводяться структура та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові аспекти незалежності судової влади» містить три підрозділи, у яких виявлені та розкриті основи дослідження аналізованої проблематики та сформований категорійний апарат.

У підрозділі 1.1 *«Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні»* доведено, що у вузькому розумінні зміст незалежності судової влади полягає в незалежності суддів при винесенні ними рішення в юридичній справі, у широкому комплексному розумінні всіх правових, організаційно-правових, фінансово-правових та інших заходів щодо забезпечення належних умов для праці й побуту суддів, інших представників судової влади, надання якісних адміністративних послуг у системі судової влади.

Виявлено, що судді потребують захисту від трьох основних впливових (небезпечних) суб'єктів: по-перше, це високопосадовці органів виконавчої та законодавчої влади; по-друге – кримінальні елементи; по-третє – високопосадовці органів суддівського самоврядування. З'ясовано, що до сфери впливу на незалежність судової влади належать проблеми формування суддівського корпусу, організаційно-правові питання взаємодії з адвокатами і прокурорами, діяльність деструктивних псевдогромадських організацій.

Підкреслюється, що чесність, висока професійність, дотримання присяги суддями, здійснення ними неупередженого судочинства на основі принципу верховенства права є невід'ємним і провідним елементом незалежності судової влади.

Підрозділ 1.2 «Адміністративно-правові аспекти місця і ролі судової влади в механізмі держави» присвячений аналізу адміністративно-правових чинників виділення ознак судової гілки влади із системи єдиної державної влади, що так чи інакше простежується в державному управлінні ще з давніх часів і залишається актуальним по теперішній час.

Окремим питанням, на яке звернув увагу здобувач, є питання взаємостримування та збалансування виконавчої, законодавчої та судової гілок влади в Україні для їх ефективної та цілеспрямованої роботи, адже за великим рахунком вони мають спільну мету – забезпечити законні права та інтереси громадян нашої держави.

Доведено, що незалежність судової гілки влади представлена двома рівнями – зовнішнім і внутрішнім. До зовнішньої незалежності належать: судова незалежність, закріплена на законодавчому рівні; незалежність здійснення судочинства від виконавчої та законодавчої гілок влади; незалежність судової гілки влади від будь-яких сторонніх чинників, а саме від державних органів, політичної влади та громадськості; незалежність та єдність суду в сфері судового управління; виконання судових рішень усіма державними високопосадовцями.

Виявлено, що недоторканність суддів є невід’ємною складовою їхнього статусу, що гарантується Конституцією та законами України, тобто у здійсненні правосуддя вони повинні підкорятися лише закону. Відповідно будь-який вплив на суддів суворо заборонений законом. Також недоторканність забезпечується особливим порядком їх обрання, призначення або звільнення з посади та захистом їх особливих прав та інтересів, безпеки суддів та їх сімей, достатнього матеріального забезпечення правового й соціального захисту.

У підрозділі 1.3 *«Адміністративні принципи незалежності судової влади»* виявлено, що принцип незалежності судової влади, який базується на природних цінностях розподілу влад, гарантується державою і закріплений в Конституції та законах України, а всі інші державні органи, установи та організації мають підкорятися суду та шанувати його незалежність.

Відповідно до принципу законності вся судова система нашої держави має ухвалювати рішення та розглядати справи безсторонньо на основі фактів та доводів і у своїй діяльності керуватися виключно законами України та міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України, судовими прецедентами Європейського суду з прав людини. Принцип заборони втручання в ухвалення судового рішення суддями означає, що органам виконавчої та судової влади, а також приватним особам на законодавчому та виконавчому рівнях не дозволяється будь-який тиск, погроза або неправомірний вплив на суддів з приводу будь-яких причин.

Доведено, що принцип самостійності передбачає, що суд будь-якої інстанції самостійно вирішує, чи входить справа до його компетенції. Принцип незмінності судових рішень означає те, що судовий перегляд винесених судом рішень будь-якими іншими органами не припускається, а ухвалені судом рішення не можуть бути пом’якшені або переглянуті, окрім випадків, встановлених законом. Принцип права на судовий захист має на увазі доступність кожного громадянина до суду та

можливість захисту своїх порушених прав і свобод у судовому порядку. Відповідно до принципу справедливого судового розгляду суд мусить забезпечити справедливий, незалежний та неупереджений розгляд справи, при цьому дотримуючись рівноправності сторін.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм забезпечення незалежності судової влади в Україні» складається з трьох підрозділів, у яких розкрита «динаміка» аналізованої проблематики – правові елементи забезпечення незалежності судової влади в Україні.

У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правовий статус суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні» розкрита юридична природа та здійснена класифікація суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні.

До першої категорії віднесено владних політиків, до другої – посадовців органів виконавчої влади та посадовців органів місцевого самоврядування. Суб'єкти, які належать до цих категорій, характеризуються тим, що мають значний обсяг повноважень, наданих їм для виконання службових обов'язків, крім того вони користуються певним «псевдоавторитетом» у суспільстві та мають досить широке коло зв'язків. Тож ці чинники дають їм можливість управляти деякими суддями та диктувати свої умови. Третьою категорією є приватні особи, які зазвичай наймають адвокатів для захисту своїх прав і свобод, а ті, у свою чергу, здійснюють тиск і намагаються підкупити суддів, а коли це не вдається, використовують різні засоби юридичної казуїстики, щоб «розвалити» чи хоча б максимально затягнути юридичну справу. До четвертої категорії віднесені криміногенні елементи та різноманітні псевдогромадські організації, що здійснюють вплив на суддів за допомогою погроз і неправомірного тиску на них і членів їхньої сім'ї.

До складових адміністративно-правового статусу суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні не належать їх права, оскільки в силу своєї протиправної поведінки з цього питання вони втрачають свою легітимність. Відповідно складовими їх адміністративно-правового статусу є адміністративні обов'язки щодо недопущення в будь-якому вигляді втручання в діяльність суду (судді) та юридична відповідальність за скоєні правопорушення у цій сфері. Остання складова може мати як адміністративну, так і спеціальну дисциплінарну юридичну природу. Крім того до складових такого статусу слід віднести заходи адміністративного примусу, які сприяють притягненню таких осіб до кримінальної відповідальності.

У підрозділі 2.2 «Форми адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні» концентрується увага на зовнішніх чинниках діяльності публічної адміністрації в аналізованій сфері.

Розкрита юридична природа адміністративних нормативних актів у сфері забезпечення незалежності судової влади, як форми адміністративної діяльності публічної влади, що є офіційними документами встановленої форми, прийняті в межах компетенції уповноважених судових органів (Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Державна судова адміністрація, Рада суддів України, апарат суду та служба судової охорони) або посадових осіб з додержанням встановленої законодавством процедури.

Підкреслюється, що Вища рада правосуддя має право ухвалювати рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності, рішення про звільнення судді з посади; рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя; рішення про переведення судді з одного суду до іншого, рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації; рішення про припинення відставки судді.

Доведено, що здійснення інших юридично значущих дій у сфері забезпечення незалежності судової влади – це виконавчо-розпорядча діяльність Вищої ради правосуддя, органів суддівського самоврядування, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, посадових осіб Державної судової адміністрації та апарату суду, що спричиняє юридичні наслідки та спрямована на вирішення конкретних справ адміністративного характеру й видання офіційного рішення як правової форми публічного адміністрування у сфері судової влади шляхом здійснення установчої (створення Вищої ради правосуддя), реєстраційної (реєстрація скарг на діяльність суддів), атестаційної (проведення атестації суддів та інших працівників судової влади), експертної діяльності (надання експертних висновків про наявність/відсутність у рішеннях судді фактів завідомо незаконного рішення), навчання кандидатів у судді в Національній школі суддів і прийняття присяги з метою створення умов для прийняття до суддівського корпусу кращих юристів, захисту суддів від необґрунтованих звинувачень, підвищення професійності та правової культури суддів, які здійснили ненавмисні проступки та звільнення суддів за порушення присяги.

Здійснення матеріально-технічного забезпечення незалежності судової влади України є невід'ємною формою адміністративної діяльності публічної адміністрації, що передбачає заходи щодо інформаційно-технічного забезпечення суддів, забезпечення судів приміщеннями, які б відповідали вимогам для здійснення правосуддя, здійснення діяльності сектором міжнародного співробітництва, обліково-статистичну роботу, опрацювання, систематизацію, аналіз і контроль щодо задоволення запитів на інформацію та надання консультацій під час оформлення запитів.

Підрозділ 2.3 «Методи адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні» присвячений розкриттю провідних методів адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади, а саме: 1) організаційно-охоронних: охорона приміщень суду, охорона помешкань суддів, забезпечення особистої безпеки судді, членів його сім'ї, майна; 2) кримінально-правових: арешт, засудження злочинців, які посягають на суддів та судову владу; 3) організаційно-кадрових: суддів призначають, звільняють, притягують до дисциплінарної відповідальності тільки судді; 4) організаційно-публічних: роз'яснення на телебаченні та у інших засобах масової інформації про діяльність судової влади; заповнення й розміщення електронних декларацій на сайті Державного агентства з питань запобігання корупції; 5) організаційно-розвивальних – наприклад, залучення до судової влади учасників Антитерористичної операції (АТО); 6) організаційно-професійних: належне матеріальне забезпечення суддів.

Метод адміністративного примусу як засіб негативного впливу на суддів з метою недопущення здійснення їх шантажу – це заходи, які здійснюються виключно Вищою радою правосуддя, що полягають в психологічному чи організаційному впливі. Адміністративні стягнення (санкції) як різновид методу адміністративного примусу у сфері забезпечення незалежності судової гілки влади – це особливий адміністративно-правовий спосіб впливу на суб'єктів правовідносин (осіб, які посягають на незалежність судової влади, суддів, деяких інших фізичних, юридичних осіб) у разі порушення законодавства, що забезпечує незалежність судової влади та полягає в накладенні на них покарання або/та заходів із відновлення порушеного стану незалежності судової влади.

Розділ 3 «Міжнародний і зарубіжний досвід та удосконалення адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні» складається з трьох підрозділів, у яких на основі міжнародного досвіду та досвіду європейських і північноамериканських зарубіжних країн сформовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства в аналізованій сфері.

У підрозділі 3.1 *«Міжнародний і зарубіжний досвід забезпечення незалежності судової влади»* доведено, що законодавче закріплення принципів незалежності правосуддя відображено в міжнародних нормативно-правових актах – Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Процедурах ефективного здійснення основних принципів незалежності судових органів, Основних принципах незалежності судових органів, ухвалених резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, затверджених Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН; у Європейській хартії «Про статус суддів», Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи «Незалежність, дієвість та роль суддів».

Акцентується увага, що існує дві загальні концепції забезпечення незалежності судової гілки влади на світовому рівні, які можна іменувати таким чином: управлінська, що передбачає покладення цього обов'язку на виконавчі органи влади та суддівська, що полягає у створенні спеціального органу, який входить до системи судової гілки влади й безпосередньо займається цим питанням.

З'ясовано, що незалежність судової влади в Канаді забезпечується за допомогою високого авторитету та поваги суспільства до суддів; непідкупності суддів, оскільки сторони попередньо не знають суддю, а суддя у свою чергу вперше бачить справу, яку він розглядає; високої правової свідомості та правової культури суддів; пріоритетності репутації для суддів, оскільки суддею бути надзвичайно престижно; неприв'язаності до адміністративної будівлі (мобільності суду), дотримання строків розгляду судової справи і т. ін.

Підрозділ 3.2 *«Європейський досвід забезпечення незалежності судової влади»* присвячений успіхам європейської спільноти у сфері забезпечення незалежності судової влади, яка практично забезпечує громадянам країн-учасниць ЄС право на справедливий суд згідно із принципом верховенства права.

Виявлено, що в ЄС, у кожній країні-учасниці та юридичній системі є свої відмінності, однак незалежність судової влади є ключовим принципом, який домінує над цими відмінностями. Відтак у країнах-учасницях ЄС цей принцип є головним предметом наукових досліджень, так само як і численних порівняльних досліджень,

виконаних фаховими організаціями, професійними асоціаціями суддів. Документами, які підтверджують пріоритетність загальноєвропейських стандартів незалежності судової влади, є Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів, де обґрунтовуються їх незалежність, ефективність та обов'язки, а також висновок Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів і незмінюваність суддів.

У кранах-учасниках ЄС є незаперечним, що кожна судова справа має бути вирішена виключно на підставі закону і основним документом, який підтверджує це право, є Європейська хартія про статус суддів (Страсбург, 1998 р.), яка визначила, що статус суддів означає забезпечення компетентності, незалежності й безсторонності, чого й очікує кожна людина від судових органів та від кожного судді, якому довірено захист її прав.

У підрозділі 3.3 *«Напрямки вдосконалення адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні»* узагальнені причини порушення принципу незалежності судової влади та сформовані законодавчі напрямки недопущення, попередження та протидії цьому явищу.

Підкреслюється, що провідним чинником забезпечення незалежності судової влади є відновлення повноцінної ефективної діяльності органів суддівського самоврядування на місцях, до компетенції яких слід віднести погодження призначення на посаду голови територіальних управлінь Державної судової адміністрації, розгляд дисциплінарних проваджень щодо суддів, захист суддів від тиску з боку правоохоронних органів.

Визначено, що кримінальне провадження за ст. 375 Кримінального кодексу України має право відкрити виключно Генеральний прокурор України (його заступники) з обов'язковим повідомленням про це Вищої ради правосуддя. Вища рада правосуддя має вести статистику, індивідуально аналізувати кожне таке провадження і в разі тиску на суддів вживати організаційно-правові заходи щодо захисту суддів, визначати відсоток порушених справ Генеральним прокурором за цією статтею, які направлені в суд, і кількість суддів, які отримали вирок.

Пропонується доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення статтею 185-3-1 *«Посягання на незалежність судової влади»*, яку варто викласти в такій редакції: *«Вплив на суддю в будь-який спосіб (шляхом особистого прохання, через інших осіб, телефонного дзвінка, дистанційного повідомлення та інше) з метою ухвалення ним рішення на користь певної особи (законного чи незаконного), без пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди, – тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот до ста п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті самі діяння, вчинені посадовою особою або адвокатом, – тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю строком від одного до трьох років. Вплив на помічника судді, секретаря судового засідання працівником правоохоронного органу з метою отримання компрометувальних відомостей про суддю – тягне за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до двохсот п'ятдесяти*

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю строком від одного до трьох років». Право складати протоколи за 185-3-1 «Посягання на незалежність судової влади» покласти на Вищу раду правосуддя, а право розглядати цю категорію справ покласти на відповідний Апеляційний суд. При цьому суддя, щодо якого здійснюється спроба впливу з метою ухвалення ним рішення на користь певної особи, зобов'язаний невідкладно доповісти про це Вищій раді правосуддя та голові відповідного суду.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації на основі теорії адміністративного права, законодавства, досягнень судової публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно розвитку засад та адміністративного інструментарію у сфері адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади, викладено найбільш важливі наукові та практичні результати, визначено наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження. Основи з них такі:

1. Доведено, що зміст незалежності судової влади прямо впливає з принципу незалежності судової влади і може розглядатись у вузькому й широкому розумінні. У першому випадку – як незалежність суддів під час винесення ними рішення в юридичній справі, у другому – як комплекс правових заходів щодо недопущення впливу на суддів, забезпечення належних умов для праці і побуту суддів та інших представників судової влади, надання якісних адміністративних послуг у системі судової влади. До сфери, яка впливає на незалежність судової влади належать проблеми формування суддівського корпусу, організаційно-правові питання, взаємодія з адвокатами і прокурорами, протидія діяльності деструктивних псевдогромадських організацій. Визначено, що чесність, висока професійність, дотримання присяги суддями є невід'ємними елементами незалежності судової влади.

2. За ступенем владного впливу розкрита юридична природа незалежності судової влади, при цьому виділені внутрішні й зовнішні чинники. Доведено, що юридична природа внутрішньої незалежності судової гілки влади полягає в тому, що суддя розуміє свою високу місію, статус і відповідальність перед народом України за ухвалення справедливих рішень відповідно до принципу верховенства права, а також у достатній матеріальній забезпеченості. Висока професійність і кваліфікація суддів, дбайливе ставлення кожного судді до підтримання авторитету судової влади, недопущення порушення суддями присяги та ухвалення неправомірних рішень є основоположними аспектами адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади.

3. Виявлено, що адміністративні принципи незалежності судової влади представлені двома рівнями – безпосередньо адміністративно-правовими чинниками принципу незалежності судової влади, а також організаційно-правовими принципами (єдність судової системи і статусу суддів; територіальності, спеціалізації та інстанційності в побудові судової системи; недоторканності,

незмінюваності та професіоналізму суддів). Визначено, що під адміністративно-правовими чинниками принципу незалежності судової влади слід розуміти вихідну об'єктивну (природноправову) ідею існування незалежної гілки влади в єдиній державній щодо недопущення її узурпації, забезпечення прав і свобод громадян на основі правових гарантій, закріплених у Конституції, спеціальному Законі про судоустрій і статус суддів, міжнародних суддівських основоположних договорах, ратифікованих Верховною Радою України та судовими прецедентами Європейського суду з прав людини, які забезпечуються на основі норм адміністративного права суб'єктами публічної адміністрації.

4. Доведено, що суб'єкти, які посягають на незалежність судової влади в Україні, поділяються на чотири категорії: політики від влади, посадовці органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, приватні особи та їх адвокати, а також криміногенні елементи. Під адміністративно-правовим статусом суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні розуміється взаємопов'язаний комплекс адміністративних обов'язків щодо недопущення в будь-якому вигляді втручання в діяльність суду (судді), юридичної відповідальності за скоєні правопорушення в цій сфері (адміністративна і спеціальна дисциплінарна) та заходи адміністративного примусу, які сприяють притягненню таких осіб до кримінальної відповідальності за порушення незалежності судової влади.

5. Виявлено, що Вища рада правосуддя ухвалює рішення, ухвали, протокольні ухвали, голова Вищої ради правосуддя видає накази і розпорядження як форми адміністративної діяльності різної юридичної природи. Рішення Вищої ради правосуддя – це розпорядчі документи, що ухвалюються більшістю членів Ради, які беруть участь у засіданні в колегіальному порядку для розв'язання найважливіших питань, що належать до їх компетенції. Ухвали, протокольні ухвали Вищої ради правосуддя – це процесуальні документи, пов'язані з відкриттям справи, зупиненням провадження у справі, залишенням заяви без розгляду та її поверненням, а також поверненням дисциплінарної скарги. Рішення Ради чи Дисциплінарної палати про відкладення розгляду справи ухвалюється без виходу до нарадчої кімнати й легалізуються через занесення до протоколу засідання (протокольні ухвали).

6. Доведено, що псевдоправовими способами протиправного тиску на судову владу як антиподом методів адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення незалежності судової влади є: протиправне заохочення (підкуп, обіцянка переведення до іншого, більш престижного суду); 2) протиправне переконання суддів (шантаж, погрози, замовні статті, журналістські розслідування; пікетування суду, судових засідань, образа суддів, наклеп, протиправні допити помічників судді й секретарів судових засідань); протиправний примус (пошкодження, викрадення майна, викрадення суддів або їх родичів, завдання їм тілесних ушкоджень, вбивство).

7. Зроблено висновок, що міжнародний і зарубіжний досвід забезпечення незалежності судової влади свідчить, що незалежність суддів і судової влади в цілому має базуватися на високій правовій культурі й правосвідомості суддів, як еліти суспільства, які добровільно прийняли на себе місію відмовитися від багатьох

світських благ заради справедливого судочинства (практично судді – це «монахи» від юриспруденції). Найкращим чином це досягається через здійснення адміністративних заходів високоморальним суддівським самоврядуванням. При цьому судді мають призначатися (обиратися) виключно органами суддівського самоврядування на посаду безстроково, суддя може бути відсторонений або усунений від виконання обов'язків тільки якщо це передбачено законом і тільки за рішенням, яке ухвалюється шляхом належної дисциплінарної процедури органом суддівського самоврядування. Суддя не може бути в будь-який спосіб залежний від правоохоронних органів, за якими здійснюється судовий контроль. Суддівський корпус має долучатися із власними пропозиціями щодо підготовки бюджету судової системи, а також до розподілу коштів. Судова система як окрема гілка державної влади повинна мати вирішальний вплив на добір, призначення, кар'єру та дисципліну суддів і судових службовців, а також на визначення їхніх матеріальних потреб.

8. З'ясовано, що європейський досвід забезпечення незалежності судової влади свідчить, що фактична незалежність судової влади є провідним чинником забезпечення прав і свобод громадян, справедливості і високого правопорядку країн-учасниць ЄС. Вона забезпечується правовими, організаційно-правовими та соціальними чинниками, щоб жодна сила з будь-якою метою не могла втручатися в судовий процес. Компетенція призначення суддів, дисциплінарної відповідальності суддів, їх звільнення є повністю компетенцією органів суддівського самоврядування. Жодним чином не припускається, щоб правоохоронні органи, які перебувають під наглядом суду, мали владні повноваження порушувати кримінальні справи щодо суддів.

9. Удосконалено законодавство у сфері підвищення ефективності незалежності судової влади на основі виявлених причин неналежного стану в цій сфері. Запропоновано шляхи збалансування адміністративно-правових відносин між гілками єдиної державної влади (законодавчою, виконавчою та судовою). Запропоновано підвищити незворотність відповідальності суддів за правопорушення, вчинені у сфері їхньої професійної діяльності, визначено ефективний адміністративно-правовий механізм звільнення суддів, які зрадили присязі, ухвалювали неправосудні рішення. Запропоновано забезпечити відновлення повноцінної ефективної діяльності органів суддівського самоврядування в регіонах, перешкоджати будь-якій можливості здійснення тиску на суддів через порушення кримінального провадження за постановленням суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кічмаренко С. М. Адміністративно-правові аспекти місця і ролі судової влади в механізмі держави. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 1. С. 81–86.

2. Кічмаренко С. М. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2016. № 1. С. 33–38.

3. Кічмаренко С. Н. Направления совершенствования административно-правового обеспечения независимости судебной власти в Украине. Научно-методический журнал «Право и Политика». 2016. № 3. С. 77–82.

4. Кічмаренко С. М. Адміністративні принципи незалежності судової влади. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 6. С. 167–173.

5. Kichmarenko S. M. Administrative and legal status subjects that infringe on the independence of the judiciary in Ukraine. Visegrad journal on human rights. 2016. № 6/1. P. 88-96.

6. Кічмаренко С. М. Міжнародний і зарубіжний досвід забезпечення незалежності судової влади. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. № 1. С. 131–141.

7. Кічмаренко С. М. Міжнародний і європейський досвід забезпечення незалежності судової влади. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. № 1. С. 117–122.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Кічмаренко С. М. Класифікація та особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні. Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства: Міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 2–3 вересня 2016 р. Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. С. 59–61.

9. Кічмаренко С. М. Деякі аспекти змісту адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 28–29 жовтня 2016 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. С. 67–68.

10. Кічмаренко С. М. Адміністративно-правові аспекти особливостей судової влади в механізмі держави. Право як ефективний суспільний регулятор: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 17–18 лютого 2017 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2016. С. 66–68.

АНОТАЦІЯ

Кічмаренко С. М. Адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2017.

У дисертації на основі теорії адміністративного права, вітчизняного та зарубіжного законодавства, досягнень судової публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно розвитку засад та адміністративного інструментарію у сфері адміністративно-правового забезпечення незалежності судової

влади в Україні.

Сформовані поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні. Розкрито адміністративно-правовий статус суб'єктів, які посягають на незалежність судової влади в Україні, з'ясовані принципи діяльності публічної адміністрації в цій сфері. Здійснено класифікацію суб'єктів права, що посягають на незалежність судової влади в Україні.

Розкрито форми адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади, охарактеризовано методи адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення судової влади в Україні.

З'ясована юридична природа адміністративних стягнень (санкцій) як різновиду методу адміністративного примусу у сфері забезпечення незалежності судової гілки влади. Удосконалено адміністративну відповідальність у сфері забезпечення незалежності судової влади в Україні.

Розкрито зміст міжнародних нормативно-правових актів, які закріплюють принципи незалежності правосуддя та засади незалежності судової влади на основі аналізу європейського досвіду. Розглянуті причини неналежного стану незалежності судової влади в Україні. Запропоновані конкретні пропозиції щодо досягнення належного рівня незалежності судової влади.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, Вища рада правосуддя, недоторканність, незалежність, судова влада, принцип верховенства права, публічна адміністрація, суд, суддя, судова влада.

АННОТАЦІЯ

Кичмаренко С. М. Адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади в Україні. – *На правах рукопису.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2017.

В диссертации на основе теории административного права, отечественного и зарубежного законодательства, достижений специальной судебной публичной администрации приведено новое решение научной задачи по развитию принципов и административного инструментария в сфере административно-правового обеспечения независимости судебной власти в Украине.

Сформировано поняття адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні як системи адміністративно-правових заходів, здійснюваних через визначений адміністративно-правовий механізм шляхом надання адміністративних послуг і виконання управлінської діяльності спеціальною публічною адміністрацією для створення всіх умов для прийняття судьями справедливих гуманних рішень, через недопущення впливу на них і забезпечення належних умов для праці і життя судей і інших представителів судової влади.

Відкрито зміст адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні, адміністративно-правового статусу суб'єктів, посягаючих

на независимость судебной власти в Украине. Раскрыты принципы деятельности публичной администрации в этой сфере. Осуществлена классификация субъектов права, посягающих на независимость судебной власти в Украине.

Раскрыты формы административной деятельности по обеспечению независимости судебной власти. Охарактеризованы методы административной деятельности публичной администрации по обеспечению судебной власти в Украине через способы негативного (те, которые посягают на независимость) и положительного воздействия (те, что обеспечивают независимость судебной власти). Определено, что способы посягательства на судебную власть являются своеобразными антиподами методов административной деятельности публичной администрации по обеспечению независимости судебной власти.

Доказано, что ведущими методами административной деятельности по обеспечению независимости судебной власти от вышеназванных опасностей являются: организационно-охранные мероприятия (охрана помещений суда, охрана помещений судей, обеспечение личной безопасности судьи, членов его семьи, имущества); уголовно-правовые (арест, осуждение преступников, посягающих на судей, судебную власть), организационно-кадровые (судей легализуют, увольняют, привлекают к дисциплинарной ответственности только судьи), организационно-публичные (разъяснения на телевидении, в других медиа-средствах информации о деятельности судебной власти, заполнение и размещение электронных деклараций на сайте Государственного агентства по вопросам предотвращения коррупции), организационно-развивающие (например, привлечение к судебной власти лучших юристов – участников АТО), организационно-материальные (надлежащее материальное обеспечение судебного процесса и судей).

Выяснена юридическая природа административных взысканий (санкций) как разновидности метода административного принуждения в сфере обеспечения независимости судебной ветви власти. Усовершенствована административная ответственность в сфере обеспечения независимости судебной власти в Украине.

Раскрыты положения международных нормативно-правовых актов, которые закрепляют принципы независимости правосудия и основы независимости судебной власти на основе анализа европейского опыта. Рассмотрены причины ненадлежащего состояния независимости судебной власти в Украине. Предложено, что для достижения надлежащего уровня независимости судебной власти нужно продолжить судебно-правовую реформу, в частности, увеличить минимальный возраст, после которого юрист может претендовать на должность судьи (до 40 лет); продолжить возраст пребывания судьи в должности до 75 лет с возможностью после 65 лет осуществлять по собственному желанию судопроизводство с 50-процентной нагрузкой; закончить реформирование органов, которые непосредственно касаются судебной ветви власти и могут на нее негативно влиять, – адвокатуры, полиции и прокуратуры. Подчинить государственную исполнительную службу судебной власти.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, Высший совет правосудия, неприкосновенность, независимость, судебная власть, принцип верховенства права, публичная администрация, суд, судья, судебная власть.

SUMMARY

Kichmarenko S.M. The administrative and legal ensuring of the judiciary independence in Ukraine. – *The manuscript.*

The thesis for the degree of candidate of juridical sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2017.

The thesis is based on the theory of administrative law, local and foreign laws and practical achievements of public administration entities. There are new scientific problem solving of development administrative tools in the administrative and legal regulation of the judiciary independence of in Ukraine.

In the thesis formed the concept and content providing administrative independence of the judiciary in Ukraine and disclosed administrative status of entities that infringe on the independence of the judiciary and clarified the principles of public administration in this area.

It has been classified subjects of encroaching on the independence of the judiciary and disclosed forms administrative action to ensure the independence of the judiciary and administrative methods Author determined public administration to ensure the judiciary in Ukraine.

Here has found the legal nature of administrative penalties (sanctions) method as a form of administrative enforcement in ensuring the independence of the judiciary and improved administrative responsibility in ensuring the independence of the judiciary in Ukraine.

In the thesis-solved provisions of international regulations that reinforce the independence of justice and the principles of judicial independence based on the analysis of European experience and reasons considered inadequate state of judicial independence in Ukraine and offered concrete proposals to achieve the appropriate level of judicial independence.

Key words: administrative and legal support, the High Council of Justice, immunity, independence, judiciary, the rule of law, public administration, court, judge, judicial authorities.